

УДК 614.2:325.455(477)

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ****Рожков Г.С.**

кандидат медичних наук

заступник головного державного санітарного лікаря Київської міської санітарно-епідеміологічної станції

Annotation

The author examines an evolution and modern state of normatively-legal base on questions of health protection, questions of problems in the legal regulation of medical sphere, main problems of health protection, suggestions are pointed in relation to the possible improvement of medical sphere normatively-legal regulation in the article.

Анотація

У статті досліджено еволюцію та сучасний стан нормативно-правової бази з питань охорони здоров'я, проблемні питання у правовому регулюванні медичної сфери, головні проблеми охорони здоров'я; наведено пропозиції щодо можливого покращення нормативно-правового регулювання медичної сфери.

Ключові слова

Охорона здоров'я, нормативно-правова база, лікар, медичний працівник, поліклінічна та стаціонарна допомога, медична допомога, здоров'я населення, фельдшерсько-акушерський пункт, амбулаторія, державне управління, стратегія.

I. Вступ

Однією з основних ознак цивілізованості суспільства, крім стабільної системи соціального захисту, є стабільна нормативно-правова база. Тобто державне регулювання суспільних відносин у галузі охорони здоров'я пов'язане зі встановленням державою правил поведінки органів виконавчої влади, місцевого самоврядування в організації охорони здоров'я, які несуть відповідальність перед громадянами за забезпечення здоров'я. Держава створює нормативно-правові акти, застосовує засоби регулювання та здійснює відповідний контроль з подальшим застосуванням адміністративно-господарських санкцій.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити нормативно-правове регулювання системи охорони здоров'я в Україні.

III. Результати

Головною проблемою є застарілість існуючого правового масиву щодо державного регулювання відносин у галузі охорони здоров'я, недосконалість наукових дослі-

джень учених-правознавців із сучасних проблем охорони здоров'я в Україні.

Протягом 1992–2008 рр. в Україні в основному сформовано нормативно-правову базу з питань охорони здоров'я, яка забезпечує регулювання широкого кола суспільних відносин і функціонування медичної сфери. Розбудові правового поля охорони здоров'я і створенню сучасної нормативної бази сприяла тісна співпраця Міністерства охорони здоров'я, урядових структур, комітетів Верховної Ради України [9].

Українське законодавство в галузі охорони здоров'я в основному відповідає міжнародним стандартам у сфері прав і свобод людини. Разом з тим ряд проблем правового регулювання відносин з питань охорони здоров'я залишаються не вирішеними та вимагають подальшої роботи над формуванням сучасної законодавчої бази [11].

У будь-якій державі Конституція є основою розвитку та вдосконалення чинного законодавства, своєрідним фундаментом побудови правової системи, здійснення державно-правової реформи.

Право на охорону здоров'я законодавчо закріплено в Конституції України, Основах законодавства України про охорону здоров'я та багатьох законах, які містять норми не лише медичного, а й фінансового, трудового, адміністративного, цивільного, соціального та інших видів права, безпосередньо пов'язаних із збереженням, зміцненням і відновленням здоров'я громадян.

Конституція України є гарантом прав, свобод та обов'язків громадян держави [6].

У статті 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю [6]. Ст. 27 Основного закону проголошує, що кожна людина має невід'ємне право на життя. Ст. 46 Основного закону гарантує громадянське право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Ст. 49 Конституції України визначає, що "кожен має право на охорону здо-

ров'я, медичну допомогу та медичне страхування" [6].

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Конституційні права та свободи людини й громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України, згідно зі ст. 66.

Права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Для розвитку конституційного законодавства та нормативно-правового регулювання в галузі охорони здоров'я України розроблено відповідну концепцію, метою якої є сприяння формуванню якісно нової системи законодавства і права України, визначення динаміки й пріоритетів у галузі нормотворчості, підвищення ефективності правового регулювання суспільних відносин.

Обізнаність з нормативно-правовими актами щодо охорони здоров'я в Україні є важливою не лише для лікарів різних фахів, але й для всього населення держави. Незнання законів призводить до відстрочення надання невідкладної та спеціалізованої допомоги на етапах поліклінічної та стаціонарної допомоги.

Медико-санітарне законодавство й наукові відкриття мають однакову вагомість для практичної охорони здоров'я. Більше того, ці два рушії прогресу в охороні здоров'я тісно взаємопов'язані. Наукове забезпечення сприяє поліпшенню якості закону, а своєчасно прийнятий закон сприяє швидкому впровадженню наукових здобутків у практику [8].

На жаль, зараз в Україні обидва процеси не є пріоритетними. Особливо це стосується медико-санітарного законодавства. У період становлення самостійної національної охорони здоров'я їй потрібні сотні законів, а прийнято лише понад десять.

Серед них більшість стосується незначних питань, фундаментальних тільки два – "Основи законодавства України про охорону здоров'я" (1992 р.) та Закон "Про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення України" (1994 р.) [2; 11].

"Основи законодавства України про охорону здоров'я" є базовим законодавчим актом, який визначив, відповідно до європейських стандартів щодо розвитку системи охорони здоров'я та захисту прав людини, основні принципи державної політики у сфері охорони здоров'я [11]. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здо-

ров'я інших людей від протиправних посягань, кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я, що передбачає, у тому числі, кваліфіковану медико-санітарну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря і закладу охорони здоров'я [11]. Ця норма є досить яскравим проявом виявлення волі людини, що, насамперед, спрямований на свободу особистості.

Основи законодавства визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини в цій галузі з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності й довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, запобігання і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості [11].

Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" (2000) [4] визначено правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття з незалежних від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Досить важливим для системи охорони здоров'я України став Закон України "Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення" [3].

Суспільство й держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту й відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги та запровадження здорового способу життя [12].

Сучасне медико-санітарне законодавство в Україні необхідно розвивати за трьома напрямками. Це передбачає законодавче розмежування колишньої державної форми власності на власне державну, громадську й приватну. Саме це розмежування повинно характеризувати перехід охорони здоров'я на систему ринкових відносин, саме воно мало б створити конкурентне середовище в охороні здоров'я й забезпечити його прогрес. Проте в сучасній українській охороні здоров'я спостерігається симбіоз державної та приватної форм власності в державних медичних закладах [9].

Значну кількість нормативно-правових актів, за якими працює галузь охорони здоров'я України, становлять накази колишньо-

го МОЗ Радянського Союзу і переписані на їх основі накази МОЗ Української Радянської Соціалістичної Республіки. Отже, не дивно, що за своїм характером охорона здоров'я в самостійній Україні залишається радянською, а ті нові риси, яких вона набула за останні роки, не завжди дають позитивні результати.

Більшу частину нормативного масиву вітчизняної системи охорони здоров'я становлять підзаконні акти, що свідчить про слабкість, невизначеність і, що найгірше, нестабільність правового стану галузі, яку ці нормативно-правові акти регламентують.

Брак законів компенсується указами Президента України з питань охорони здоров'я, постановами Кабінету Міністрів та наказами Міністерства охорони. Серед указів Президента слід особливо виділити такі: "Про заходи щодо поліпшення умов функціонування закладів охорони здоров'я у сільській місцевості", "Про національну програму "Репродуктивне здоров'я 2001–2005", "Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України", "Про програму "Здоров'я літніх людей", "Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я".

На виконання указів Президента та постанов Кабінету Міністрів України Міністерством охорони здоров'я видано ряд наказів щодо переходу до організації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини: "Про затвердження плану поетапного переходу до організації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини", "Про затвердження окремих документів з питань сімейної медицини", "Про затвердження таблиця оснащення фельдшерсько-акушерських пунктів, лікарських амбулаторій (у т. ч. амбулаторій загальної практики – сімейної медицини) та підрозділів первинної медико-санітарної допомоги лікувально-профілактичних закладів", "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України", "Про заходи щодо підвищення ефективності боротьби з небезпечними інфекційними хворобами", "Про Національну раду з питань охорони здоров'я населення", "Про проведення Всеукраїнської акції Від первинної ланки до здорової нації" та виконання першочергових завдань з питань законотворення, формування нових фінансово-економічних важелів та організації системи охорони здоров'я".

У Конституції України [6], Цивільному та Сімейному кодексах України, Основах законодавства України про охорону здоров'я [11] та Законі "Про психіатричну допомогу" [1] зазначено, що до змісту категорії права на здоров'я входять чотири основні групи прав: на охорону здоров'я; на медичну допомогу; на медичну інформацію з урахуван-

ням етичних норм і забезпечення процедури усвідомленої згоди; на медичне страхування.

Міжгалузєва комплексна програма "Здоров'я нації" на 2002–2011 роки [10] є стратегічним планом покращення здоров'я нації до 2011 р. Її метою є покращення демографічної ситуації в державі, збереження і зміцнення здоров'я населення, підвищення якості та ефективності медико-санітарної допомоги, забезпечення соціальної справедливості і прав громадян на охорону здоров'я.

Головними проблемами охорони здоров'я, які висвітлено в програмі, є: незадовільний стан здоров'я населення; недостатнє медикаментозне і матеріально-технічне забезпечення закладів охорони здоров'я; нерациональна організація системи надання медичної допомоги, диспропорція її первинного, вторинного і третинного рівнів; недостатнє знання і володіння сучасними медичними технологіями; низький рівень інформованості про сучасні медичні технології, засоби збереження здоров'я та активного дозвілля; неефективність державної політики щодо формування здорового способу життя; недостатність фінансування, ресурсів для збереження ефективної діяльності закладів охорони здоров'я; відсутність ринку медичних послуг; недосконалість нормативно-правових актів, які впливають на створення умов для поліпшення стану здоров'я населення та підвищення ефективності використання в системі охорони здоров'я людських, матеріально-технічних та фінансових ресурсів в умовах ринкової економіки [9; 11].

У Бюджетному кодексі України регламентовано видатки, що здійснюються з Державного бюджету України на охорону здоров'я (ст. 87). Він обумовлює видатки на охорону здоров'я, що здійснюються з сільських, селищних та міських (районного значення) бюджетів (ст. 88), з районних та міських бюджетів республіканського значення АР Крим (ст. 89) та обласних бюджетів (ст. 90).

Процедура використання отриманих бюджетних коштів визначена постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ".

Право комунальної власності громадських закладів, включаючи заклади охорони здоров'я, належить до територіальної громади сіл, міст та районів у містах (Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" (ст. 60)).

Стан галузі охорони здоров'я України на сьогодні вважається незадовільним. Правове забезпечення не відповідає сучасним потребам. Незважаючи на нагальну потребу, ро-

ками не приймаються такі важливі закони: “Про трансплантацію (пересадку) органів і тканин людини”, “Про психіатричну допомогу”, “Про медичне страхування”. Неприпустимим є врегулювання відносин, що виникають у зв'язку з корекцією (зміною) статі, штучним заплідненням, трансплантацією нирки тощо на рівні відомчих підзаконних нормативно-правових актів, адже вони стосуються життєво важливих прав громадян. Потребують законодавчого врегулювання питання приведення біомедичних дослідів на людині, встановлення правового статусу пацієнтів і лікарів, гарантованого мінімуму безоплатної медичної допомоги [16].

Сьогодні не існує закону України про права пацієнта та лікаря. Ці права частково регулює Закон України “Про захист прав споживачів” у відносинах між споживачами та виробниками або продавцями товарів, робіт, послуг, встановлює права споживачів та державний механізм захисту їх прав [16].

Нормативно-правова база України включає також інші закони, що регулюють діяльність галузі охорони здоров'я, зокрема “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та зловживання ними” та “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та зловживання ними”.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. затверджено “Порядок проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів і переліку медичних психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служб), що можуть становити безпосередню небезпеку для особи, яка проводить цю діяльність, або оточуючих” [13].

Встановлено “Перелік виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня” [13].

У 2000 р. було прийнято Закон України “Про психіатричну допомогу”, який містить принципи надання психіатричної допомоги на добровільній основі законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина [1].

Розвиток національного законодавства України щодо права на психічне здоров'я здійснюється з урахуванням положень нормативно-правових актів міжнародного рівня та відповідно до основних напрямів державної політики у сфері охорони здоров'я.

Концепція розвитку охорони здоров'я населення України, що затверджена Указом Президента України від 7 грудня 2000 р., передбачає, що збереження й зміцнення здоров'я населення України, покращення демографічних показників, профілактика

інвалідності, психічних розладів – найважливіші внутрішні функції держави [7].

У Постанові Кабінету Міністрів України “Про утворення міжвідомчої координаційної ради при Міністерстві охорони здоров'я з питань міжгалузевої взаємодії закладів охорони здоров'я” від 22 березня 2000 р. № 536 йдеться про підвищення ефективності використання фінансових ресурсів для проведення єдиної державної політики в галузі охорони здоров'я, виключення дублювання під час надання медичної допомоги населенню певних територій, ефективного забезпечення й концентрації матеріально-технічних ресурсів відомчих лікувально-профілактичних закладів в Україні необхідною в повному обсязі використати.

Серед постанов Кабінету Міністрів України слід зазначити такі: “Про затвердження програми подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги”, “Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я”. Заслугує на увагу розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції Державної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2010 року”.

Проблемні питання медичної сфери знайшли відображення в постановах та розпорядженнях Кабінету Міністрів України, якими схвалено концепції Національного плану дій в інтересах дітей, боротьби з онкологічними хворобами, у тому числі серед дітей із серцево-судинними і судинно-мозковими захворюваннями, туберкульозом.

Затверджено концепції “Державної програми створення єдиної системи надання екстреної медичної допомоги на період до 2010 року”, Державної програми “Трансплантація” на 2006–2010 рр., Державної програми “Репродуктивне здоров'я нації на 2006–2015 роки”, “Державної програми розвитку ПМСД на засадах сімейної медицини на період до 2010 р.”, “Загальнодержавної програми імунпрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2007–2015 роки” та ін.

Вдосконалено структуру управління державної санітарно-епідеміологічної служби України, внесено зміни до Національної програми профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2004–2008 рр. Постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р. № 759 створено Комітет з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним хворобам.

Слід зазначити, що в Україні не створено певних правових механізмів громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади в галузі охорони здоров'я та медич-

ною діяльністю, незважаючи на те, що нормативно-правові акти вже видані (Указ Президента “Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” та постанов Кабінету Міністрів України “Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, громадських рад при центральному та місцевих органах самоврядування”).

Залучення громадськості у процес формування політики в галузі охорони здоров'я може створити базис ефективного впровадження в Україні політики та стратегії щодо досягнення здоров'я для всіх. Проте ще не існує адаптованої на національному й регіональному рівнях затвердженої урядом програми дій щодо досягнення здоров'я для всіх, де якість медичної допомоги віднесено до групи основних соціальних показників цієї галузі [5].

В Україні відсутня єдина державна стратегія вирішення проблеми забезпечення населення якісною медичною допомогою, ефективних механізмів здійснення державного управління якістю, уніфікованої науково обґрунтованої методології оцінювання якості медичної допомоги. Великого значення набуває створення системи забезпечення та контролю якості медичної допомоги в закладах охорони здоров'я різних форм власності [9].

Стратегічно важливими завданнями державної політики є розроблення та запровадження державної системи управління якістю медичної допомоги, що вимагає пошуку науково обґрунтованих шляхів їх реалізації. Необхідно створити ефективні механізми державного регулювання якості єдиного нормативно-правового простору та інформаційно-методологічної доктрини розвитку охорони здоров'я відповідно до законодавства [15].

Основою розбудови правової сфери України з питань охорони здоров'я є вдосконалення чинного законодавства, приведення його у відповідність із сучасними міжнародними стандартами та принципами міжнародного права, а також створення й запровадження механізмів реалізації права на психічне здоров'я.

В Україні вже давно назріла потреба виділення медичного права в окрему галузь права та доцільність підготовки єдиного кодифікованого законодавчого акта – Медичного кодексу України, який би комплексно врегулював усю сферу суспільних відносин у галузі медичної діяльності.

IV. Висновки

За період незалежності в Україні створено розгалужене законодавство з питань охорони здоров'я, що являє собою сукупність цивільних, адміністративних та кримі-

нально-правових норм, які регулюють забезпечення як соціальних, так і особистих прав людини в зазначеній сфері. Це законодавство характеризується досить високим рівнем систематизації, наявністю розроблених з урахуванням основних міжнародних вимог законів та підзаконних актів і в цілому може вважатися придатним для визначення й реалізації міжгалузевої комплексної державної політики у сфері охорони здоров'я, але в першу чергу – фінансово-економічних та господарських відносин у галузі.

Зацікавленість вітчизняних дослідників питаннями правового регулювання медичної діяльності в Україні пояснюється рядом ключових факторів, які й зумовлюють потребу українського суспільства в знаннях у сфері нормативно-правового забезпечення медичної діяльності, серед яких найважливішими є такі: зростання кількості нормативно-правових актів системи охорони здоров'я України; потреби практичної діяльності лікувально-профілактичних закладів, де найчастіше виникають проблеми медико-правового характеру; запити юридичної практики, які свідчать про зростання ролі спеціальних знань, пов'язаних з особливостями правового регулювання медичної діяльності; підвищення правової грамотності населення у сфері отримання медичних послуг, що виявляється у збільшенні кількості скарг та позовних вимог у разі надання медичної допомоги незадовільної якості.

Література

1. Закон України “Про психіатричну допомогу” // Офіційний вісник України. – 2000. – № 2. – Ст. 444.
2. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” // Відом. Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 13.
3. Закон України “Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення” // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 11. – Ст. 152.
4. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” // Відом. Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.
5. Князев В.М. Висвітлення соціальних нормативів надання медичної допомоги / В.М. Князев // Зб. наук. пр. НАДУ. – К., 2004. – Вип. 1. – С. 46–470.
6. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Юрінком, 2008. – 84 с.
7. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України : затв. Указом Президента України від 7 грудня 2000 р. – К., 2001. – 29 с.

8. Кризина Н.П. Принципи захисту основних прав людини і принципи права на здоров'я / Н.П. Кризина // Економіка і держава. – 2007. – № 1. – С. 78–80.
9. Кризина Н.П. Державна політика в галузі охорони здоров'я: генезис та закономірності розвитку : монографія / Н.П. Кризина – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 365 с.
10. Міжгалузева комплексна програма “Здоров'я нації на – 2002–2011 рр.” : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. № 14. – К. : МОЗ України, 2002. – 86 с.
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. № 801-IX (з наступними змінами та доповненнями) // Відом. Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
12. Право людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та відповідальність закладів охорони здоров'я і медичного персоналу за його порушення : зб. нормат.-практ. актів України / Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького ; каф. соц. медицини, економіки та орг. охорони здоров'я; упряд.: В.В. Рудень, Ю.В. Білий. – Л., 2004. – 151 с.
13. Про затвердження порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів і переліку медичних психіатричних протипоказань, що можуть становити безпосередню небезпеку для особи, яка проводить цю діяльність, або оточуючих : постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. № 1465. – К., 2000.
14. Радиш Я. Проблеми державного управління охороною здоров'я України / Я. Радиш, В. Леха, С. Крюков // Вісник НАДУ. – 2004. – № 2. – С. 182–188.
15. Солоненко І. Державне регулювання реформування галузі охорони здоров'я (із світового досвіду) / І. Солоненко, Н. Солоненко // Охорона здоров'я України. – 2001. – № 3. – С. 34–38.
16. Стоун Д. Парадокс політики – мистецтво вироблення політичних рішень / Д. Стоун. – К. : Альтернативи, 2001. – 304 с.
17. Стефанчук Р.О. Право на психічне здоров'я та юридичні гарантії його реалізації і захисту / Р.О. Стефанчук // Вісник Хмельницьк. ін-ту регіон. упр. та права. – 2003. – № 3–4 (7–8). – С. 79–84.

УДК 342.81+328.185

АНТИКОРУПЦІЙНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Серьогін С.С.

аспірант Дніпропетровського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України

Annotation

International experience of anti – corruption state policy, the aim of this policy, examples of failures and results of achievements are analyzed in the article.

Анотація

У статті проаналізовано міжнародний досвід антикорупційної державної політики, мета цієї політики та приклади невдач, а також результати досягнень.

Ключові слова

Корупція, державна політика, корупціонер, державна служба, політична система.

I. Вступ

Оскільки державна корупція стала однією з головних перешкод демократичного розвитку не тільки окремих країн, а й світового господарства в цілому, починаючи з 1980-х рр. ефективна державна антикорупційна політика розглядається як ключова проблема в більшості країн світу.

Кількість публікацій з питань розробки антикорупційної політики останнім часом помітно зросла. Відомі фундаментальні розробки в цьому напрямі М. Мельника, О. Прохоренка, публікації В. Зеленецького, А. Каль-

мана, В. Олуйка, А. Полешко, С.М. Серьогіна та ін. При цьому дискусійними залишаються проблеми створення антикорупційних інституцій та їх підпорядкування в системі державного управління. У зв'язку із цим виникає потреба дослідження зарубіжного досвіду розробки антикорупційної політики та вивчення можливостей його імплементації.

II. Постановка завдання

Метою статті є вивчення механізмів реалізації державної антикорупційної політики в зарубіжних країнах.

III. Результати

Мета антикорупційної політики може визначитися по-різному: негайне підвищення ефективності в приватному секторі, довгострокова динамічна ефективність економіки, її зростання, соціальна справедливість, політична стабільність. Відповідно до обраної мети використовують найбільш адекватні антикорупційні заходи.

Важливим теоретичним підґрунтям формування антикорупційних програм є аналіз зарубіжного досвіду в цій галузі. Однією з країн, яка намагається реалізувати антикорупційні практики, є Китай, де, з одного